

MAANDELIJKS

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XXII (februari 1972) N° 2

Tijdschrift: MOORS E.

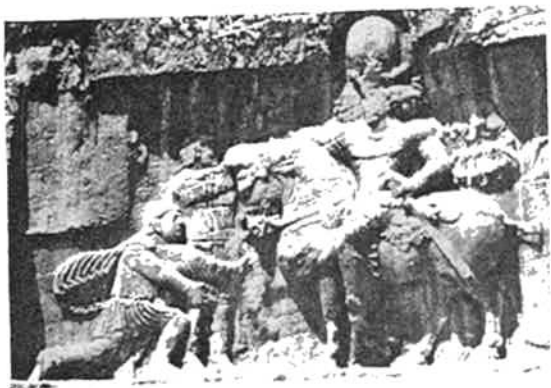
Bijdrage: Beschermend lid: 300 fr. te storten aan
Lid: 200 fr.
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, 1200 Brussel of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Dit blad bevat in bijlage 10 bladzijden publiciteit van leden

TWEEDUIZEND VIJFHONDERD JAAR PERZISCHE MUNTGESCHIEDENIS

Het Perzische rijk vormde in de vroege oudheid een machtige faktor in de geschiedenis van het nabije Oosten. In haar bereik hadden zich reeds zeer vroeg kulturen gekoncentreerd en uitgebreid. 1000 jaar vóór Christus vielen **Indogermaanse stammen** uit het Noorden het Perzische land binnen en na hevige gevechten met vroegere inwoners overwoekerden zij deze. Geleidelijk ontwikkelde zich een nieuwe staatsvorm, onder de dynastie der **Achameniden**, die een imperium stichtten, dat over het Iraanse kerngebied heen verre delen van het nabije Oosten omvatte, ja zelfs tot in de grensgebieden van Europa doordrong. In de oude geschiedenis van Europa zijn de Perzische oorlogen een waar begrip. Vanuit het Europees standpunt beschouwd schijnen de overwinningen van de Grieken, aan het Perzische rijk een buitengewone schade berokkend te hebben. In werkelijkheid echter was het stoppen van de Perzische expansie naar het Westen voor het behoud en de omvang van het Perzische rijk maar van geringe waarde.

1

Dareios 1 (521-485 v. Chr.) kon door geschikte politiek een wereldrijk — zoals men het toen kon verstaan — oprichten. Nochtans begonnen zijn opvolgers, Xerxes 1, en de verdere heersers een tegen-gestelde ontwikkeling te ontplooien, waardoor de kulturele druk van de Grieken in Oostelijke richting sterker wordt. Dit komt ook tot uiting bij Alexander De Grote, die in een geweldige zegeroef Perzië veroverd en de laatste Achamenide, Dareios III, overwint.

Alexander neemt tijdens zijn regering de overlevering van het Achamenidenrijk over. Sindsdien bestaat er, tot aan het verval van het Romeinse Rijk, een expansiestreven naar Oostelijke richting. Hij beoogde vooral de handelsbetrekkingen naar India en China. Perzië was voor de Grieken, en later voor de Romeinen daarom zo interessant, omdat het voor hen de brug naar het zogezegde rijke Oosten betekende.

De Perziërs controleerden alle handelswegen naar India en China en ze wisten de betekenis hiervan zeer goed te waarderen. In het Achamenidische tijdperk gebruikten de Perziërs als een der eerste volken, munten. Het zijn de alom bekende gouden « Dareiken » (naar Dareios I) en zilveren « Siglen ».

Ze vertonen een afbeelding van de koning in zogenoemde kniel-opstelling met gespannen boog op de ene zijde. Op de keerzijde is er geen beeld en vertonen ze enkel inslagen van ongevormde ijzeren stempels die aan het « Quadratum Incusum » van de vroegere Griekse munten herinneren.

gedurende het ganse tijdperk blijven de Perzische kenmerken verhoudingsgewijze eenvormig. Ze kunnen niet vergeleken worden met de veelzijdigheid en schoonheid van de Griekse munten. In de loop der eeuwen moet de verspreiding tamelijk groot zijn geweest; nochtans zijn heden ten dage vooral de goudmunten zeldzaam, de

1. DE TRIOMF VAN SHAPUR.

Sassanidisch rotsreliëf op een rotswand onder de grafzerk van de Achamenidische koning Dareios I. Het toont ons de Romeinse keizer Valerianus I die in nederige houding voor de Perzische koning Shapur I buigt. Valerianus stierf in het jaar 260 in Perzische gevangenschap. Kort voor zijn dood bracht zijn zoon Gallienus een Romeinse muntwerkplaats naar Keulen en liet er munten slaan naar zijn beeltenis.

2. KONINGEN DER ARSAKIDEN TIRIADATES 247-210 v. CHR. ZILVEREN DRACHME.
3. KONINGEN DER ARSAKIDEN PHRAATES II 138-127 v. CHR. ZILVEREN DRACHME.
4. MUNT VAN ELYMAIS IN BRONS KONING ORODES I.
5. ANTONINIANUS VAN VALERIANUS I 253-260 GESLAGEN TE KEULEN.
6. SASSANIDISCHE MUNT SHAPUR I 241-272 ZILVEREN DRACHME.
7. TIMURIDEN 1451-1468 ABUSAID GURKAN. ZILVEREN MUNTEN MET INSTEMPelingen.
8. BRONZEN FALUS VAN TEBRIS, 1813 GHADJARIE-DYNASTIE.
9. GOUDEN TOMAN 1796, GHADJARIE-DYNASTIE.

zilverstukken zijn meestal door de veelvuldige omloop afgesleten. Vele van deze munten kwamen in de smeltkroes terecht en werden tot nieuwe munttypen geperst.

Na de dood van Alexander De Grote behoorde Perzië aanvankelijk als een bestanddeel van het **Seleukidische Rijk** tot de Hellenistische kultuur. Vlug echter komt er een nieuwe binnenlandse dynastie tot stand, de **Arsakiden** — naar hun stichter Arsakes, gestorven in het jaar 150 v. Chr. — die de basis van het Parthenrijk vormt. Uit het Noordoosten van Iran drong een ruitervolk binnen dat de vreemde heerschappij teruggedreef en reeds in het jaar 247 v. Chr. het Perzische kerngebied beheerste.

Alhoewel ook dit tijdperk Hellenistisch beïnvloed is, hebben zich toch kenmerkende nationale en kunstrijke eigenhaardigheden ontwikkeld. Dit weerspiegelt zich ook in de muntgeschiedenis. De opschriften zijn wel in het Grieks, maar de licht abstrakterende onverwisselbare voorstellingen van de muntstukken zijn enig in hun aard wat de ganse numismatiek betreft. De voorzijden van de munten vertonen telkens de borstbeelden van de koningen met kroon of tiara. De keerzijden tonen meestal opschriften en een trotse koning — de voorstelling van de vergoddelijkte Arsakes — met boog en pijl. Dit wapen was voor de Parten nagenoeg een staatsymbool, hun ruitertroepen behaalden door dit wapen hun overwinningen. Andere keerzijdevoorstellingen op Partenmunten zijn zeldzaam.

Het Partenrijk was een los bijeengevoegde feodale staat met verregaande zelfstandigheid van kleinvorsten. Numismatisch interessant is binnen het huidige Iraanse gebied het kleine rijk van Elymais. Hier werden uit billon en brons, volledig in Partische stijl, maar rustieker en krachtiger in uitvoering, munten geslagen — deels op de naam van eigen koningen, deels op de naam van Partische heersers.

De Arsakidische dynastie hield meer dan 4 eeuwen stand. Zij werd zoals de Achamenidische in de loop der tijden steeds zwakker en machtelozer. Dit heeft duidelijk zijn weerslag op hun munten. De kwaliteit op kunst- en technisch gebied wordt steeds geringer. Dit verschijnsel wordt van een toenemende abstraktie vergezeld.

In het jaar 224 n. Chr. wordt de slecht beheerde dynastie door een nieuwe afgelost, die naar hun stichter Sasan, **Sasanidische** genoemd wordt. De stam waarop zij zich baseert, komt uit het moederland Perzië, de Persis, en handhaaft zich tot in het jaar 651. Met haar begint een nieuw cultureel tijdperk en een nieuwe stijl, die zich ook in de vormgeving van de munten doet gewaarworden. Eerst en vooral zijn de muntstukken in hun uiterlijke vorm iets naturalistischer dan die bij de Arsakiden, snel echter komt hier ook een tendens naar het abstracte tot uiting. De munten zijn groter en vlakker; als metaal blijft het zilver het belangrijkste. De

voorzijden zijn weer van de heersersafbeeldingen voorzien, terwijl op de keerzijden bijna uitsluitend de Perzische vuuraltaar te vinden zijn. De Arsakiden en de vroegere Perzische heersers waren tegenover hun onderdanen verdraagzaam wat hun godsdienst betrof. Bij de Sassaniden daarentegen wordt de vuurverering de staatsgodsdienst.

Het hoofdthema is nog steeds de van de Griekse kultuur overgenomen drachme. Kleinere munten en tetradrachmen zijn zeldzamer.

Ook de goudmunten waren niet talrijk. De geldomloop in het Sassanidische rijk moet aanzienlijk geweest zijn; er zijn vele berichten over het handels- en belastingswezen van deze tijd, waaruit men zich een goede indruk kan maken over de waarde van de munten. De grondbelasting voor ongeveer 2400 m² graanveld was jaarlijks 1 drachme, voor dezelfde oppervlakte wijnbergen moesten ongeveer 8 drachmen betaald worden. De massa mannen tussen 20 en 50 jaar moest een jaarlijkse hoofdelijke belasting betalen van 4 drachmen, en voor bepaalde beroepen 12, 8 of 6 drachmen.

De Sassanidische koningen behaalden gedeeltelijk zeer goede resultaten in hun gevechten tegen de Romeinen.

De Romeinen konden Perzië nooit in hun rijk inlijven, hoewel zij het met lange en bloedige oorlogen probeerden. Ook tegen het Byzantijnse rijk voerden de Sassaniden vele oorlogen.

Het einde van de dynastie kwam echter niet door de Westelijke geburen, maar door de uit het Zuiden oprukkende Arabieren. De goed georganiseerde Perzische staat kon de stormloop van de Arabische legers, in getalsterkte nochtans niet groter, niet afslaan. Provincie na provincie verbrokkelde het Perzische rijk. Het succes van de veroveraars is zo te verklaren: de Sassanidische kultuur werd enkel door een bovenlaag gedragen en het indringen in de maatschappij werd vooral door de nieuwe en sterk missionerende Islamgodsdienst gesteund. De eerste Islamitische heersers stempelden nog munten naar abstract Sassanidisch type, misschien omdat de bevolking hield van het ingeburgerde geld.

In het uiterste Noorden van Perzië, in Tabaristan, kon een deel van het Sassanidische Rijk nog een tijdlang standhouden, en hier werden ook nog munten van abstract Sassanidisch type geslagen, terwijl in de andere gebieden de munten van Islamitische aard snel werden ingevoerd.

In de 7de eeuw hebben we aanvankelijk de munten van de **Umayyaden**, waarbij de gelijkende munten van de **Abbassiden** in de 8ste en 9de eeuw zich aansluiten. Hierop volgen de muntreeksen van de Seldschuken. Een zeer interessant gebied ook van de Perzische numismatiek vormen de stempels van de Mongoolse dynastie in de 13de en 14de eeuw.

Daarna krijgen we de muntreeksen van de zogenoemde **Timuriden**, terwijl in sommige delen van Perzië munten van aangrenzende staten

respectievelijk van kleine beperkt zelfstandige heersers in omloop kwamen.

De munten van deze en volgende tijdperken bleven meestal voor eeuwen in omloop, zodat bij muntontdekkingen in Perzië stempels van verschillende dynastieën en eeuwen veelvuldig tesamen voorkomen.

De munten van de volgende dynastieën met hun ornamentale schriftversieringen schijnen sterk op elkaar te lijken, maar ook hier bestaat er een rijke verscheidenheid van nominalen en een grote afwisseling van Dynastieën en heersers.

De **Safavische** dynastie komt tot stand in de 16de eeuw en duurt tot het begin van de 18de eeuw. De **Afsharie** dynastie bestaat slechts een korte tijd in de 18de eeuw en wordt door de **Sandie-dynastie** gevolgd.

De volgende, **Ghadjarie**, houdt stand van het einde van de 18de tot in onze eeuw, waar de **Pahlewie-dynastie**, op de voorgrond komt.

De munten van de Mohammedaanse dynastie zijn natuurlijk niet volgens de Christelijke tijdrekening gedateerd, maar naar de Mohammedaanse, de Hedschra, die in het jaar 622 begint, met de vlucht van Mohammed van Mekka naar Medina. Het Perzische muntsysteem dat door de verschillende nominale waarden bij de eeuwwisseling nog iets onoverzichtelijk was, is in de laatste jaren hervormd en vereenvoudigd.

De onderverdeling van de Iraanse valuta ziet er vandaag als volgt uit : 100 Dinars = 1 Rial ; 100 Rials = 1 Pahlevi.

Mechelen

WYCKAERT, Valère

Ref. : *Zweieinhalb Jahrtausende Persische Münzgeschichte in Das Fenster*, Februar 1968.

KLEIN REPERTORIUM VAN DE HEDENDAAGSE EUROPESE NUMISMATIEK OOSTENRIJK

20 kronen. y 43.

1892	652.909	1899	98.408
1893	7.872.023	1900	26.537
1894	6.713.890	1901	48.677
1895	2.265.926	1902	440.751
1896	6.867.570	1903	322.679
1897	5.132.829	1904	494.356
1898	1.873.789	1905	146.097

20 kronen (Jubilé) y 45.

1908	188.346
------	---------

1 Mk — bruin — (180) — 4.200 stuks,

2 Mk — bruin — (183) — 4.200 stuks,

Van de 3 en 5 mark zijn enkel proeven gekend ;

Sachsen 1921 :

5 Mk — bruin, bruin-reichgold — (189a, 189b) — 72.000 stuks,

10 Mk — bruin bruin-reichgold — (190a, 190b) — 74.000 stuks,

20 Mk — bruin, bruin-reichgold) — (191a, 191b) — 67.000 stuks,

20 Pfg — bruin — (192) — 641.000 stuks,

50 Pfg — bruin — (193) — 493.000 stuks,

1 Mk — bruin — (194) — 546.000 stuks,

2 Mk — bruin — (195) — 576.000 stuks,

Schleiz — 1922 — (Datum 5.2.1685) :

50 Pfg — bruin, wit — (197a, 197b) — 9.800 stuks,

1 Mk — bruin, wit — (198a, 198b) — 10.100 stuks,

2 Mk — bruin, wit — (199a, 199b) — 10.500 stuks,

5 Mk — bruin, wit — (200a, 200b) — 9.600 stuks,

10 Mk — bruin, wit — (201a, 201b) — 11.000 stuks,

20 Mk — bruin, wit — (202a, 202b) — 9.400 stuks,

Schramberg — enkel proeven zijn aangemaakt geworden,

Sebnitz in Sachsen :

1 Mk — bruin — (206) — 5.700 stuks,

Tannhausen in Schles. : (Meyer Kauffmann, privaat uitgave) :

50 Pfg — bruin — (209) — 27.000 stuks,

Waldenburg in Schl. :

In 1921 proeven voor de waarden van : 25 Pfg en 50 Pfg ;

1922 :

2 Mk — bruin, bruin-reichgold — (215a, 215b) — 5.100 stuks,

3 Mk — bruin, bruin-reichgold — (217a, 217b) — 5.000 stuks,

Weixdorf-Lausa (Bad) :

50 Pfg — bruin, bruin-reichgold — (221a, 221b, 221c) — 9.500 stuks,

1 Mk — bruin, bruin-reichgold — (223a, 223b, 223c) — 20.000 stuks,

2 Mk — (bruin, bruin-reichgold — (224a, 224b, 224c) — 16.000 stuks,

Deutsches Reich — Deutscher Reichsansschluss für Leibesübungen 1921 :

15 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met groen versiering : — (225a, 225b, 225c, 225d, 225e, 225f, 225g, 225h, 225i, 225j, 226k) — 8.700 stuks,

Deutsches Reich — Einheitsverband Deutscher Kriegbeschädigter und Hinterbliebener :

10 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (227a, 227b, 227c, 227d, 227e, 227f, 227g, 227h, 227i, 227j, 227k, 227l, 227m, 227n, 227o, 227p, 227q, 227r, 227s, 227t, 227u, 227v, 227w, 227x) — 22.000 stuks,

Dresden — Ehem. Königl. Sächs. Jägerbataillon Nr 12 :
10 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (229a, 229b, 229c, 229d, 229e, 229f, 229g, 229h) — 10.050 stuks.

Dresden — Ehem. Krnigl. Sächs. Infanterie-Regiment Nr 177 :
10 Mk — alleen proeven werden aangemaakt.

Dresden — Verein der Hotelbesitzer :
20 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met rood, wit met groen versiering — (233a, 233b, 233c, 233d, 233e, 233f, 233g, 233f) — 6500 stuks,

Dresden — Verkehrsverein :
20 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groen versiering — (234a, 234b, 234c, 234d, 234e, 234f) — 5.200 stuks,

Leipzig — Deutsche Kinderhilfe :
20 Mk — bruin, bruin-reichgold — (237a, 237b, 237c) — 9.000 stuks,

Meissen — Feuerbestattungsverein :
alleen proeven zijn aangemaakt.

Meissen — Glockenfondmünzen — Frauenkirche :
10 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (248a, 248b, 248c, 248d) — 20.000 stuks,

Meissen — Ludwig Richterfest :
10 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (241a, 241b, 241c, 241d) — 21.500 stuks,

Meissen — Lutherkirche :
enkel proeven aangemaakt ;

Naunhof :
1 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met rood versiering — (244a, 244b, 244c, 244d, 244e, 244f, 244g, 244h, 244i) — 8.000 stuks,

Ober-Schlesien — Volksabstimmung :
5 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (247a, 247b, 247c, 247d, 247e, 247f) — 49.500 stuks,

Ostsachsen — Reichsheimstättenbund :
5 Mk — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met groen versiering, bruin met groenversiering — (249a, 249b, 249c, 249d, 249e, 249f, 249g, 249h) — 50.000 stuks,

10 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groenversiering, wit, wit-reichgold, wit met groenversiering — (251a, 251b, 251c, 251d, 251e, 251f, 251g, 251h) — 26.900 stuks,

20 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groenversiering, wit, wit-reichgold, wit met groenversiering — (253a, 253b, 253c, 253d, 253e, 253f, 253g, 253h) — 17.600 stuks,

Peine :

10.000 Kippermünze — bruin, bruin-reichgold, bruin met groenversiering, wit, wit-reichgold, wit met groen versiering — (255a, 255b, 255c, 255d, 255e, 255f, 255g, 255h) — 3.000 stuks,

Torgau — Infanterie Regiment 72 :

Alleen proeven zijn aangemaakt.

Studententaler — Deutsche Studentenschaft :

30 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groen versiering, wit, wit-reichgold — (261a, 261b, 261c, 261d, 261e, 261f) — 10.000 stuks,

100 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groen versiering, wit, wit-reichgold — (263a, 263b, 263c, 263d, 263e, 263f, 263g) — 5.560 stuks,

300 Mk — bruin, bruin-reichgold, bruin met groen versiering, wit, wit-reichgold — (265a, 265b, 265c, 265d, 265e, 265f, 265g) — 4.000 stuks,

Van de 1000 en de 5000 mark bestaan alléénlijk proeven.

Rabatt-Taler — A. Eckard — privaaf uitgave :

2 variaties met en zonder zon in het stadzsicht.

3 Mark — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (268a, 268b, 268c, 268d, 268e, 268f, 269a, 269b, 269c, 269d, 269e, 269f) — 300 stuks voor beide variaties.

Herbergstaler — Waldenburg :

Herbergtaler — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met groen versiering — (270a, 270b, 270c, 270d, 270e, 270f, 270g) — 3.000 stuks,

Kinderhilfstaler — Waldenburg :

Kinderhilfstaler — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold, wit met groen versiering — (271a, 271b, 271c, 271d, 271e, 271f, 271g) — 1.000 stuks,

Hungertaler — Deutsches Reich :

Hungertaler — bruin, bruin-reichgold, bruin met rood versiering, bruin met zwart versiering, wit, wit-reichgold, wit met zwart versiering, wit met zwart en rood versiering, bruin met groen versiering — (272a, 272b, 272c, 272d, 272e, 272f, 272g, 272h, 272i, 272j, 272k) — 1.000 stuks,

Not- und Schmachtaler — Deutsches Reich :

Not- und Schmachtaler — bruin — (273a) — 25 stuks,

Deutsches Reich — Deutsche Studentenschaft — Studententaler 1922 (De waarde aanduiding « M » is door een versiering vervangen) :

100 — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (274a, 274b, 274c, 274d) — 20 stuks,

300 — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (275a, 275b, 275c 275d) — 600 stuks,

Studententaler 1923 — waardecijfers en « M » zijn door studententeken vervangen :

Studententaler — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (276a, 276b, 276c, 276d, 276e, 276f, 276g, 276h) — 1.000 stuks,

Dresden — Rabatt-Taler — Privaat uitgifte A. Eckard (uitgifte met zon in het stadszicht alsmede het waarde teken « M » door rosette vervangen :

3 versiering rosette — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (277a, 277b, 277c, 277d, 277e, 277f).

Rabatt-Taler zonder zon in het stadszicht, maar met rosette ter vervanging van M :

Rabatt-Taler versiering — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (278a, 278b, 278c, 278d, 278e, 278f) —

Zowel voor 278 als voor 277 is géén juiste oplage bekend, vermoedelijk « enkele stukken » aangemaakt.

Köln am Rhein — F. Stollenwerk — Privaat uitgave : (het woord « mark » is door rosette vervangen) :

10 — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (279a, 279b, 279c, 279d, 279e, 279f) — 500 stuks,

Luckau : (Kreis), een eikenblad vervangt de waarde aanduiding :

Zelfde uitgifte van de 75 Pfg maar eikenblad — bruin, wit — (280a, 280b) — 2.000 stuks,

Zelfde uitgifte van de 50 Pfg maar eikenblad — bruin, wit — (281a, 281b) — 2.000 stuks,

Ostsachsen — Reichsheimstättenbund (De waarde aanduiding M is door een versiering in M-vorm vervangen) :

5-M-versiering — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (282a, 282b, 282c, 282d, 282e, 282f) — 220 stuks,

10 M-versiering — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (283a, 283b, 283c, 283d, 283e, 283f) — 220 stuks,

20 M-versiering — bruin, bruin-reichgold, wit, wit-reichgold — (284a, 284b, 284c, 284d, 284e, 284f) — 220 stuks,

Schleiz — Datum 4.2.1682 — M door rosette vervangen

50 rosette — bruin, wit — (285a, 285b) — 200 stuks,

1 rosette — bruin, wit — (286a, 286b) — 200 stuks,

2 rosette — bruin, wit — (287a, 287b) — 200 stuks,

5 rosette — bruin, wit — (288a, 288b) — 200 stuks,

10 rosette — bruin, wit — (289a, 289b) — 200 stuks,

20 rosette — bruin, wit — (290a, 290b) — 20 stuks,

20 kronen (klein hoofd) y 48.

1909 227.754

20 kronen. y 50.

1909 102.404 1913 28.058

1910 386.031 1914 82.104

1911 59.313 1915*

1912 4.460 1916

20 kronen. y 52.

1916

10 kronen. y 42.

1896 210.734 1905 1.933.230

1897 1.803.270 1906 1.081.161

10 kronen (Jubileum). y 44.

1908 654.022

10 kronen (klein hoofd) y 47.

1909 2.319.872

10 kronen. y 49.

1909 192.135 1911 1.285.667

1910 1.005.387 1912*

5 kronen. y 39.

1900 8.961.416 1907 1.539.200

5 kronen (Jubileum). y. 40.

1908 3.941.600

5 kronen (klein hoofd). y A 41.

1909 1.708.800

5 kronen. y 41.

1909 1.775.787

2 kronen. y 38.

1912 7.256.002 1913 4.000.268

* Jaartal herslagen.

* 1892 en 1893 zijn proefstukken.

* Jaartal herslagen.

Kroon. y 35.

1892	235.000	1900	3.068.000
1893	50.124.000	1901	10.387.000
1894	28.000.500	1902	2.947.000
1895	15.115.000	1903	2.198.000
1896	3.068.000	1904	993.000
1897	2.142.000	1905	505.000
1898	5.855.000	1906	164.500
1899	11.820.000	1907	224.000

Kroon (Jubilé). y 36

1908	4.784.992
------	-----------

Kroon. y 37

1912	8.457.000	1915	23.000.134
1913	9.345.000	1916	12.415.404
1914	37.897.000		

20 Heller. y 30.

1892	1.500.000	1908	7.469.000
1893	41.457.000	1909	7.592.000
1894	50.116.000	1911	19.560.000
1895	32.927.000	1914	2.342.000
1907	7.650.000		

20 Heller (ijzer). y 34.

1916	130.000.000	1918	48.985.000
1917	127.000.000		

DE BELASTING OP DE BAARD IN RUSLAND

Tijdens het bewind van tsaar Peter de Grote werd er een zeer eigenaardige belasting ingesteld die gedurende vele jaren van kracht bleef. *Boroda lichnaia tiagota* (De baard is een nutteloze last) het was Peter de Grote zelve die deze gewichtige spreuk in het bronsie Alexiowitz bij de verwezenend was de gehechtheid aan de eid karakteriseert nog de dag oude Russen, de *Raskolnicks*: velen onder hen, voornamelijk bij de kozakken, verkozen liever te sterven dan hun baard te zien uit trekken of af te snijden. Ook wanneer men zich bij ons bedient, in de alledaagse omgangstaal, van volgende zinnebeeldige zegswijze, om o.a. een aan iemand be-

rokkend nadeel uit te drukken: « Iemand scheren, hem de baard afdoen » dan gebruikt men uitdrukkingen die, bij de moscovieten van Peter de Grote en van Alexander Nicolawitz, in ernst de grootste beledigingen en de wreedste behandelingen uitdrukten, die hen konden worden opgelegd.

Peter de eerste, wel bewust zijnde van het grote belang dat zijn onderdanen aan het behoud van hun baard hechtten, beval hen deze af te snijden. Wilde hij in navolging van een oude wetgever waarvan de absolute geest, vijand van halve maatregelen, enigerlei verband hield met de zijne, de Russen doen gewennen aan de tucht door de eis van dit harde offer?

Wat er ook van zij, indien het verbod ingesteld door Peter I niet door dit motief geïnspireerd was, dan wist hij er tenminste, vanwege de tegenstand die hij ontmoette, zijn financiële toestand door te verbeteren. Er werd een belasting ingesteld op de weerspannige baarden, belasting die in verhouding stond tot de maatschappelijke stand van de baarddragers. Was U ambtenaar aan het hof of de stad, koopman of handelaar, dan werd U, voor het dragen van een baard of knevel, getaxeerd op 100 roebel. De burgers en ondergeschikten van de bojaren betaalden 60 roebel, de inwoners van Moskou 30 roebel en tenslotte betaalden de boeren, telkenmale ze de stadswallen overschreden, de som van 2 dengui, zijnde het 20ste deel van een roebel. Dat men de verschuldigde belasting betaald had kon men bewijzen door het tonen van een mereau en het was steeds voorzichtig deze op zich te dragen. Wee hen die zich niet in regel gesteld hadden! De wachtofficiëren toonden zich onverbiddelijk en de baarden bezweken tussen de brede scharen waarmede zij gewapend waren.

In verzamelingen vindt men wel sommige van deze mereau's terug. In zijn werk over Russische munten beschrijft Chaudoir er verscheidene (deel II, blz. 113). Één er van draagt het jaartal 1699. Op de voorzijde merkt men een mond met brede snor er bovenop. De onderlip is met een baard getooid en deze woorden in russische letters: *Denghwi visiati* (ontvangen geld) in een kring gevormd door parels. Op de keerzijde bevindt zich het russische jaartal, overeenstemmend met het jaartal 1699 van onze tijdrekening. Andere mereau's, met jaartal 1705, vertonen op de keerzijde de russische adelaar met 2 koppen in een kroon van gebladerte. Deze stukken zijn in koper geslagen. M. de Chaudoir heeft evenwel vastgesteld dat er ook gelijkaardige stukken in goud bestaan. Ziehier, volgens M. W. Hawkins (zie *the Numismatic Chronicle*, jaar 1845, blz. 153, de bijdrage met als titel: *Russian beard token*) het geschiedkundig overzicht van de reglementering betrekking hebbende op baardmunten. Het verbod uitgevaardigd door Peter I, bij zijn terugkeer van een reis doorheen Europa in 1699, wordt wettelijke maatregel door een keizerlijk bevelschrift voor 1705. Het is dit jaartal dat

gewoonlijk op de mereau's voorkomt. Het verbod schijnt enkel van toepassing te zijn op de bewoners van een klein gedeelte van Rusland. In 1722, werd het verbod uitgebreid tot Sint-Petersburg. De mistevredenheid was algemeen. Men nam zijn toevlucht tot allerlei middelen om de belasting te ontduiken. Een oekaze van 1722 dwong allen, die hun baard behielden, een bijzondere kledij te dragen en daarenboven 50 roebel boete per jaar te betalen. Weliswaar, als schadeloosstelling onthief men de boeren, die zich naar de markt begaven, van het betalen der 2 dengui, om de steden niet het risico te doen lopen van onvoldoende te worden geproviandeerd.

Vermits de belasting jaarlijks te betalen was, werd de mereau vervangen door een vierkant plaatje dat ieder jaar vernieuwd moest worden en dat het bewijs leverde dat men aan zijn belastingsplicht voldaan had. In dit plaatje, in goud vervaardigd, waren gaten geboord die toelieten er een ring door te steken wat het dragen om de hals toeliet. In het midden van het plaatje kon men lezen, boven het jaartal 1725, in arabische cijfers, de drie russische woorden: *Sborodi pochlina usiata* (De belasting op de baard is geheven); op het randschrift: *Boroda lichnaja tiagota* (de baard is een nutteloze last). M. Carlier, aan wie we deze gegevens ontleenden (*Revue numismatique* 1847) voegt er aan toe dat de russische regering nog steeds de stempels bezit waarmee deze laatste tegenstempelingen gemaakt werden.

Catherina I bekrachtigde de bevelschriften van haar voorganger. In 1728 liet een verordening van Peter II de boeren en landbouwers

toe hun baard te laten groeien, maar voor de andere personen bleef de belasting van 50 roebel behouden, op straf van dwangarbeid.

Een oekaze van keizerin Anna in 1731, verergerde nog de toestand van de gebaarden. Er werd besloten dat alle personen, niet in de landbouw tewerkgesteld en die er op stonden hun baard te behouden, zouden ingeschreven worden bij de groep Raskolnicks en tevens het dubbele aan belastingen zouden moeten betalen, buiten de 50 roebel voor hun baard. Arme oude Russen!

Zij hadden de zwaarste boeten moeten betalen ten tijde van de invoering der belasting in 1724 toen ze meenden de voorvechters van de weerstand te moeten zijn. Peter had hen veroordeeld tot het betalen van dubbele belasting en nu kwam de tsarina Anna de naam der Raskolnies tot een soort van schandaal uit te roepen. Zij waren niet bestand tegen zo veel kwellingen en liever nog dan hun baard af te scheren verkozen velen hun vaderland te verlaten. Wij betwijfelen of de gehechtheid aan zulk handvol baardhaar, waarmee moeder natuur het menselijk aangezicht getooid heeft, ooit zulke opoffering bij enig volk voor gevolg had.

Naar het schijnt wilde Peter III nog meer prohibitieve en strengere maatregelen treffen ware hij niet vermoord geworden op aanstoken van zijn vrouw, die onder de naam Catharina II de nieuwe tsarina van Rusland werd. De vijandige maatregelen, door Peter bevolen, schenen nu definitief in het voordeel van de gebaarden uit te vallen want zijn weduwe, in een geest van tegenstrijdigheid, schonk genade aan de gebaarden en liet de Raskolnicks gronden toewijzen waarop ze zich vestigen konden.

Zo eindigde de periode, door M. Carlier bestempeld als de « anti-baarden » vervolging; zij had meer dan 60 jaar geduurd, heeft belijders en misschien ook martelaren gehad. Het fiskale standpunt terzijde gelaten, was het moeilijk om voor deze afschaffing een redelijk motief te kunnen vinden. In het beste geval zal men het verbod door Peter de Grote uitgevaardigd, kunnen verklaren.

Te dien tijde werd de intrekking van het verbod op de baarden aanzien als een der geweldigste beschavingsmaatregelen die tsaar Peter getroffen had. Heden is de afschaffing van lange haren bij de militaire kledij een maatregel van reinheid, doch welke weerstand ondervond nochtans in den beginne het bevel van de eerste consul, welke lichtgeraaktheid kwetst niet bij onze knorrepotten, de Raskolnicks van het Egyptische leger!

Indien het afschaffen van de baarden in Rusland slechts tot doel zou gehad hebben de beschaving al of niet te bevorderen, dan zou men geen uitzondering gemaakt hebben voor de boeren en niet de belastingsdruk op de welstellende klasse gelegd hebben. Het is dus aanvaardbaar deze belasting veeleer te beschouwen als een der middelen die de alleenheerschappij uitgedacht heeft om de mensen te bewerken en hen te doen gewinnen aan de passieve gehoorzaam-

BAARDENGELD VAN 1725, VOLGENS W. HAWKINS

heid, hen te doen gevoelen, door de hindernissen medegebracht bij de meest onschuldige beoefening van de vrijheid door de eenvoudigste handelingen, dat de macht van de despoot onbegrensd is, dat er niets bestand is tegen zijn grillen en dat hij zo het hem bevalt zich evengoed kan amuseren met in een menselijk gelaat te hakken zoals men de taxisboom hakt in onze tuinen. M. P.

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Mr. R. STERKENDRIES, 5 SCHILDERSSTRAAT, 2000 ANTWERPEN.
Tel. : 38.15.16 ; zoekt van Duitsland (aanduiding volgens Yeoman) ; volgende munten :

Y. 83	2 R.M.	zilver	1934 E
Y. 84	5 R.M.	zilver	1934 E
Y. 88	1 Rpf.	brons	1936 E-F-G-J
Y. 89	2 Rpf.	brons	1950 G
Y. 90	5 Ppf.	al.-brons	1939 J
Y. 91	10 Rpf.	al.-brons	1936 A-E-G
Y.A92	1 Rpf.	zink	1945 E
Y.B92	5 Rpf.	zink	1942 E
	5 Rpf.	zink	1943 B
	5 Rpf.	zink	1944 A-F-G
Y. 92	50 Rpf.	alum.	1939 J
	50 Rpf.	alum.	1941 B-G
	50 Rpf.	alum.	1942 G
	50 Rpf.	alum.	1944 D-G
Y. 93	50 Rpf.	nikkel	1938 B-D-E-F-G-J
	50 Rpf.	nikkel	1939 D-E-F-J
Y. 96	2 R.M.	zilver	1936 J
Y. 97	5 R.M.	zilver	1939 D-F-G

INTERNATIONALE RUILBEURS

Nivelles. — zondag 19 maart 1972, van 9.30 uur tot 17.30 uur.
1e verdieping Café de l'Union, Grand' Place 27, Nivelles, ingericht door de afdeling Nijvel. Er is gelegenheid om ter plaatse te dineren.